PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI
ISSN: 3060-4923 Impact Factor –7,212

TA’LIM QARDOSH TILARIDA OLIB BORILADIGAN MAKTAB O’QUVCHILARIDA ‘’COOPERATIVE LERNING’’ TA’LIM TEXNOLOGIYASI ASOSIDA UMUMTA’LIM MAKTAB O’QUVCHILARINING KREATIV KOMPETENSIYASINI SHAKILLANTIRISH

Toyliyeva Ayjahan Uzbekbay qizi
Ajinyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika institutining
pedagogika mutaxasligining 1- bosqich magistrani

Annotasiya: Bugungi rivojlanib boryotgan zamonda ilim fanga bolgan etibor juda kuchaydi shu bilan birgalikda o’qitish tizmida o’quvchilarning kreativligin oshirish uchun yangi zamonaviy texnologiylar joriy etildi va zamonaviy shaxis shakilantirilishga qaratildi

Аннотация: В современную эпоху развития значительно возрос интерес к науке, и в то же время в систему образования внедряются новые современные технологии, направленные на повышение креативности учащихся и развитие современной личности.

Abstract: In today's developing era, the focus on science has increased significantly, and at the same time, new modern technologies have been introduced into the education system to increase students' creativity and focus on modern personality development.

Kalit so’zi; Hamkorlikda o’rganish, ijodiy fikirlash, innovatsiyon metodlar , ta’lim texnologiyalari

KIRISH

Hozirgi zamonaviy pedagogik paradigmalarda ta’lim jarayoni tobora konstruktivistik va kompetensiyaviy yondashuvlar asosida talqin qilinmoqda. Xususan, kreativ kompetensiya zamonaviy didaktikada shaxsning yangi g’oyalar ishlab chiqish, mavjud bilimlarni rekombinatsiya qilish hamda muamoli vaziyatlarda aniq yechim topish va yaratish qobiliyatin konseptualashtiradi.Shu nuqtayi nazardan cooperative learning (hamkorlikda o’qitish) texnologiyasi ijtimoiy-konstruktivski va kommunikativ -didaktik yondashuvlarning integratsiyalashgan modeli sifatida alohida ahamiyat kasb etadi.

Przdentimiz ta’kidlaganidek ’’Farzandlarimiz maktabda qanchalik bilimli bo’lib chiqsa, yuqori texnologiyalarga asoslangan iqtisodiyot tarmoqlar shuncha tez rivojlanadi, ko’plab ijtimoiy muommolarni yechish imkoni tug’iladi. Shunday ekan,Yangi O’zbekiston ostonasi maktabdan boshlanadi desam o’ylaymanki butun halqimiz bu fikirni qo’llab -quvvatlaydi’[1]

Bugungi globalashuv davirda ta’lim yondashuvi faqat bilimni kuzatishga asoslangan yondashuv ko’nikmalarini rivojlanish uchun muhim ahamiyat kasb etmoqda . Shuningdek ushbu transformatsiya hamkorlikda o’rganish va ijodiy fikiralshni rivojlantirmoqda

Hamkorlikdagi ta’lim o’quvchilarning turli nuqtayi nazarlarga duch kelgan muomolarni birgalikda hal qilish va uni birgalikda yechishni ishlab chiqadi . Hozirgi kunda ta’lim qardosh tilarda olib boriladigan maktablarda kreativ kompotensiyalarini shakilantirish dolzab masala hisoblanmoqda . Bu jarayon o’quvchilarning guruh bolib ishlashlari

Hozirgi kunda qardosh tilarda o’qitish va kreativ g’oyalarni oshirish hamda interaktiv metodalrdan foydalanish. Ayniqsa qardosh tillarda ta’lim olib boradigan maktablarda til muhitining o’ziga xosligi o’quvchilarning kreativ kompotensiyalarini shakilantirishda alohida yondashuv talab etadi. Kreativ ta’lim muhit o’quvchilarning foliyatini folashtirish va rag’batlantlantiradi va bugungi kunda har bir shaxning muvaffaqiyatli foliyat uchun muhum omil hisoblanadi.

[1] **-president.uz**

Hozirgi kunda qardosh tillarda ta’limni egalashning imkoniyatlari.

Hozirgi kunda qordosh tilarda ta’lim olyotgan o’quvchilarning cooprative learning juda kop imkoniyatlar yaratadi. Qardosh tilarda talim olish masalan o’zbek qozoq, qoroqolpoq, turkman tilarida ta’lim olish yoki ta’lim jaroyonida o’quvchilarni mustaqil va ijodiy fikirlashni shakilantiradi va ta’lim olish jarayonida bu tilardan foydalanish ham lingivistik,ham madaniy jihatdan kata afzaliklarga ega. Mazkur jarayonda cooprative learning (hamkorlikda o’qitish) texnologiyasi ijtimoiy-konstruktivskiy nazariyaga asoslangan samarali pedagogik sifatida alohida ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa[i] [2] Vygotskiy tomonidan ilgari surilgan ‘’yaqin rivojlanish zonasi’’ nazariyasi o’quvchilarning kognitiv rivojlanishi ijtimoiy hamkorlikda va muloqot orqali tezlashishini ilmiy asoslab bergan.Vygotskiyning fikriga ko’ra, kognitiv rivojlanish jarayoniga, boshqacha aytganda, o’rganishga hal qiluvchi ta’sir ko’rsatadigan ijtimoiy o’zaro ta’sirdir . [3]Jan Piagetga bunga qarshi chiqadi Jan Piaget ta’kidalashicha o’rganish shaxni shakllantirgandan keyin keladi.Vygotskiy buni aksini aytadi u ‘’ijtimoiy ta’lim rivojlanishning yuqori oqimida sodir bo’ladi deydi. Johnson hamda Slavin tadqiqotlariga ko’ra, hamkorlikda o’qitish modeli o’quvchilarning akademik muvaffaqiyati bilan bir qatorda ularning ijtimoiy ma’suliyati, kommunikativ kompetensiyasi vakognitiv foligini sezilarli darajada oshiradi. Ushbu model bilim individual emas balki guruh interaksiya, o’zaro yordam va kollektiv muhokoma jarayonida shakllanadi.

[ii]

Hozirgi kunda yoshlarning kitob o’qish qiziqishining pasayishiga nima sabab?

O’quvchilarda kitobxonlik madaniyatin rivojlantirish uchun qanday mexanizim qo’llash mumkin?

Sizning bu masalada munosabatiz qanday?

Olt shlyapa.

[2] **uz.healthy-food-near-me.com**
[3] **uz.healthy-food-near-me.com**

ISSN: 3060-4923 Impact Factor –7,212

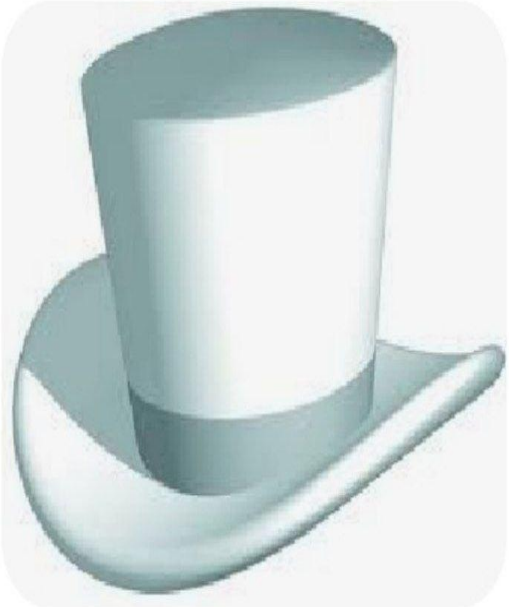

Oq shlyapa (nazariy va emprik asoslar)

Hozirgi kunda ijtimoiy tarmoqning rivojlangani uchun yoshlar ko'p vaqtini internetda va ijtimoiy tarmoqda o'tkozyabdi. Telefon va internet oson va tez axborot beradi kitob o'qish esa ko'proq vaqt va diqqat talab qiladi.

2. O'quvchilar matnni tushinishga o'tgandan keyin kitobni o'ngli o'qishni boshlaydi va qahromonlar, voqealar,vaqt va makonni ajratadi va asarning mazmunini aniqlashga matinda aniq dalil topishga harakat qiladi

Qora shlyapa (tanqidiy vaxavf omillari);

Kitobxonlikning pasayishiga quydagi salbiy oqibatlarga olib kelishi mumkin

Analotik fikirlash va tafakurning zayiflashi, til kompetensiyasining qisqarishi

''epistemik sodalashuv''- murakab bilimlardan qochish

2. tanqidi fikirni rivojlantirish o'quvchi mustaqil fikir yurita boshlaydi va qahramon xatti- harakatin baholaydi va asardagi muamolarni aniqlaydi hamda nima uchun? Savoli asosida tahlil qila boshlaydi.

Yashil shilyapa

Hozirgi kunda internet rivojlangani uchun kitoblarni qisqa kontent bilan targ'ib qilish (masalan video sharhlar) va yoshlarga mos va qiziqarli janrlarni tanlash erkinligini berish.

2. Asarga yangi yakun yozish va qahramonlar roliga kirib yangi hikoya tuzish va o'qilgan matn asosida yangi g'oya tuzish ijodiy tafakurni rivojlantirish shuningdek o'quvchi faol yaratuvchanga aylanadi

O'qishni majburiy emas balki qiziqarli faoliyatga aylantirish va kitob kulublarni tashkil qilish va hozrgi kunda yosh kitobxonlar uchun qimatbaho sovg'alar avtomobilar berilmoqda shu tariqa yoshlarni kitobxonlika jalp qilish mumkin.

Ko'k shlyapa(metanazariy va tizizmli yondashuv)

Muammo oddiy ''qiziqish pasayishi''emas balki ''kognitiv ''foaliyat transformatsiyasi bilan bog'liq. Ya'ni inson tafakkuri axborot muhitining o'zgarishi bilan birga evolyutsion moslashuvchanga uchraydi.Hozirgi axborot texnologiya jadal osyotgan zamonda yoshlarimiz kitobga emas balkin ijtimoiy tarmoqa bog'lanib qolgan shu bois kitobga bo'lgan qiziqish pasaygan

2. Kitob yakunidan hulosa chiqarish qanday o'qigani va nimani o'rgangani haqida va o'z fikrini umumlashtirish hamda o'zi o'qish jarayononi baholash va mustaqil kitob o'qish ko'nikmasini shakilantirish.

ISSN: 3060-4923 Impact Factor –7,212

Qizil shlyapa(hissyotlar) ko'pchilik yoshlar kitob zerikarli dep his qiladi yoki darhol natijab bermagani uchun qiziqmaydi.Hozirgi kunda yoshlar kitob o'qishni hissiy jihatdan ''kechikkan mukofot'' sifatida qabul qiladi ijtimoiy tarmoqdagi qisqa videolar esa tez zavq bag'ishlaydi.

2. O'quvchi o'z his tuygularini qahramonlarga shaxsiy munosabat bildiradi va ular bilan birga yig'laydilar ular bilan birga his qiladi va u vaziyatdan chiqa olishmaydilar va o'qishga ichki motivatsiya paydo boladi va o'z his tuygularini ifodalaydilad

Sariq shlyapa(pozitiv imkoniyatlar); Raqamli transformatsiya mutlaqo salbiy emas. Aksincha bu yangi o'qish formatlarin yaratadi raqamli texnologiya orqali electron va audio kitoblar yaratildi bu kitoblar o'qishni yangi shaklda davom etirish imkonini berdi.

2.O'quvchi kitob o'qiganda uning ijobiy tamonlarini aniqlaydi va hayoti xulosa chiqaradi shuni uchun kitob dokonlarda ko'proq tarbiyavi ahamiyatga ega bolgan kitoblarni joylash va soluvga qoyish kerak

.

Hozgi kunda yoshlarimizni kitobga jalp qilish va kitobxonlikni oshirish uchun juda ko'plab ishlar amalga oshirilmoqda masalan ''Yosh kitobxon'' ko'rik tanlovi hamda yolga qoyilgan raqamli texnologiya va ijtimoiy tarmoqalr va o'yinlarda vaqtini tez otkazadi kitob o'qish diqqatni jamlash va vaqtni talab qiladi va zerikarli tuyulishi mumkin .Yoshlar kerakli malumotlarni kitob titkilab otrmasdan internetdan va suniy intilektdan nir necha soniya ichida topishadilar shu boyis kitob o'qishga bolgan qiziqishlarni susayib ketgan. Shu bois matab va mahalalarda kitobxonlik klubin ochib u yerda o'qilgan kitoblarni muhokama qilish orqalida qiziqish oshirish mumkin va yozuvchilar bilan tez-tez uchrashuvlar tashkil qilish kerak o'quvchilarni qiziqtirgan savolariga javob olsalar ular bilan suhbat o'tqazsalar kitobga bolgan qiziqish ortadi shunda.

Xulosa

Mazkur tadqiqot davomida Cooperative learning texnologiyasining didaktik imkoniyalari ular chuqur tahlil qilinib va qardosh tillar muhitida o'quvchilarning kreativ salohiyatini rivojlantirishdagi rolini asosalb berdi. Empirik kuzatishlar va nazariya tahlilari shuni ko'rsatadiki kooperativ ta'lim jarayoni didaktik shartlar taminlanganda kreativ kompetensiyalarni shakilantiradi va o'quvchilarda nafaqat bilimlarni egalashda balki ularni kitobxonlikga qiziqtirish va yangidan tashkil etish, qayta interpretatsiya qilish va innovotsion shaklarda ifodalash ko'nikmalarini rivojlantiradi va kognitiv component va operativ komponent, kommunikativ komponent shular asosida shakilanadi. Shuningdek taqdiqot doirasida qardosh tillarda ta'lim sharoiti kreativ tafakurni rivojlantirish uchun Cooperativ lerarning texnologiyasi krativ kompetensiyalarni shakilantirishning eng samarali ijtimoiy-pedagogik mehanizimlardan biridir ;kreativ, kompetensiya individual emas balki ijtimoiy-kognitiv va kommunikativ faoliyat sifatida shakilanadi. O'quvchilarni kitobxnonlika bolgan qiziqishin oshirish uchun olti shlayapa metodidan ham foydalaniladi bunnda hozrgi zamon yoshlarining o'qishga va kitobxonlika bo'lgan qiziqishn oshirish uchun olib borilayotgan chora tadbirlar hamda qardosh tilarda ta'lim olib boriladigan maktablarda kcooprativ ta'lim texnologiyasini tizimli joriy etish va o'quvchilarning kreativ kompetensiyasini shakilantirish balki ular global tafakkurga ega shax sifatida rivojlanadi.

Foydalangan adabiyotlar

1. uz.healthy-food-near-me.com
2. Cole M., John-Steiner V., Scribner S., Souberman E. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. — Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978
3. Выготский Л.С. Мышление и речь. — М.: Педагогика, 1991.
4. president.uz
5. Xodjayev B.X. Umumiy pedagogika -Toshkent 2023
6. Tolipov. O', Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar nazariyasi va amaliyot Toshkent 2020
7. Muslimov N.A Pedagogik kompotentlik va kreativlik asoslari.- Toshkent 2021
8. Azizxo'jayeva N.N Pedagogika texnologiyalar va pedagogic mahurat.-Toshkent TDPU,2019
9. Ishmuhamedov.R.J Innovatsion pedagogic texnologiyalar. Toshkent: Fan va texnologiya, 2020
10. Sayidahmedov .N S Pedagogik mahurat va pedagogic texnologiyalar. Toshkent: O'qituvchi 2018